

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Kavramsal Çerçeve Yeni Nesil Kooperatifler Topluluğu

Başlangıç Atölyesi

Kavramsal Çerçeve

[Genç İşi Kooperatif](#), [Türkiye Milli Kooperatifler Birliği](#) ve İtalya Ulusal Kooperatifler ve Mütüeller Birliği [Legacoop](#)'un uluslararası kalkınma işbirliği teşkilatı [Haliéus](#) ortaklığında, AB desteğiyle, “Yeni Nesil Kooperatifler Ağı” eylemini başlatıyor. Eylem, karar alma süreçlerine demokratik katılımı geliştirmek için yeni nesil kooperatiflerin işletmeye yönelik yapılarını ve ağ oluşturma kapasitelerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, (1) yeni nesil kooperatiflerin envanterini çıkarıp bir araya getiren veri tabanı ve dijital bir platform hazırlanacak, (2) demokratik katılım kapasitelerini geliştirmek için ulusal çalıştay düzenlenecek ve (3) oluşturulacak çalışma grupları ile üç yıllık eylem planı hazırlanacaktır.

Yeni nesil kooperatif (NGC) kavramı ilk olarak 1990'larda Kuzey Amerika'da tarım sektöründe ortaya çıkmıştır. Geleneksel kooperatiflerin aksine, çiftçiler güçlü kooperatif öz sermayesi yaratabilmek için yüksek bedelli ortaklık payları belirlemişler ve kurdukları kooperatife sözleşmeli üretim usulüyle önden belirlenmiş miktar ve kalitede ürün tedarik etmeyi taahhüt etmişlerdir. Karşılığında kooperatif, ürünü önden kararlaştırılan fiyattan satın almıştır (Assamou-Ndong, 2000; Beauliere, 2011). Bu, pazar ekonomisine daha yakın olduğu düşünülen kooperatifler için yeni bir finansman ve ortak aidiyeti/sadakati oluşturma yöntemiydi (Grashuis ve Cook, 2018). NGC'lerin toplulukları piyasa ekonomisinin hata ve yanlışlarına karşı koruma ve geleneksel kooperatiflerin kırılabilirliklerini iyileştirme çabaları farklı coğrafyalarda farklı biçim ve içeriklerde ortaya çıkmıştır. [Fas](#)'ta yeşil dönüşüm için yeni tarım kooperatifleri, [Kanada](#)'da gençlerin önderliğindeki gıda dağıtım kooperatifleri, [Almanya](#)'da sosyal inovasyona odaklanan kooperatifler ortaya çıkmıştır. İtalya'da ise kooperatifler, ortaya çıkan yeni toplumsal ihtiyaçlara yanıtlar üreten sosyal yeniliklere önderlik etmiştir. Örneğin, sosyal kooperatifler 1980'lerde İtalya'da doğup diğer AB ülkelerinde çoğalmıştır. Topluluk Kooperatifleri yakın geçmişte kırsal alanlarda doğmuş ve şimdi kentsel alanlara yayılmıştır. İşçi kooperatifleri ise iflas eden özel işletme çalışanlarının işletmeleri kooperatif şeklinde devralmaları sayesinde dikkat çekici büyüme sağlamıştır.

2000'li yıllarda serbest piyasa ekonomisi tarafından karşılanamayan müşterek ihtiyaçları karşılamak için Türkiye'de yeni kooperatif biçimleri hayat bulmuştur. Henüz genel kabul görmüş bir sınıflandırma bulunmamakla birlikte, yeni nesil kooperatiflerin üç ana grubu olduğunu söylemek mümkündür:

1. Mülteciler, engelliler, uzun süreli işsizler gibi hassas gruplara sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan mal ve hizmetler üreten **sosyal kooperatifler**;

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

2. Bireylerin ortaklaşa sahip olunan, demokratik olarak yönetilen, sosyal ve çevresel açıdan sorumlu bir işletmede mesleklerini icra etme ihtiyaçlarına yanıt veren **işçi kooperatifleri**;
3. Dijital aracılık hizmetlerini ortaklaşa sahip olunan bir işletme aracılığıyla demokratikleştiren **platform kooperatifleri**,

2012 yılında yayınlanan [Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı](#), çeşitli sektörlerde yeni nesil kooperatiflerin ortaya çıkmasını hızlandırmıştır. Türkiye’de NGC’lerin karar alma süreçlerine katılma potansiyellerini ortaya çıkarmak ve harekete geçirmek için NGC’lerin ayırt edici özelliklerini saptayan, sınıflandıran ve tanımlayan kapsamlı araştırmaların yapılması gerekmektedir. Bu bağlamdaki öncü tartışmaların gündem aşağıdaki başlıkları içerir:

1. Türkiye'deki NGC'lerin ayırt edici özellikleri nelerdir?
2. NGC'lerin müşterek ihtiyaçları nelerdir?
3. Müşterek ihtiyaçlara yanıt vermek ve bunların savunuculuğunu yapmak için nasıl bir ağ yararlı olabilir?

Bu doğrultuda, 5 Temmuz 2021'de, 14:30 - 17:00 saatleri arasında, kooperatif ekosistem paydaşlarının katılımıyla, çevrimiçi bir çalıştay düzenlenmiştir. Genç İş Kooperatif'in kolaylaştırdığı çalışmaya (1) kooperatifler, (2) bölgesel kalkınma ajansları, (3) kalkınma işbirliği ortakları, (4) STK'lar, ve (5) ilgili bakanlık temsilcileri katılım sağlamıştır.

Çalışma Grupları Çıktıları

1. Türkiye'deki NGC'lerin ayırt edici özellikleri nelerdir?
 - İl ve bölge düzeyinde birlikler üzerinden örgütlenme ve karar alma mekanizmalarında görece daha zayıf temsiliyete sahip olmaları,
 - Toplumun yeni doğan ihtiyaçlarının yön verdiği, 21. yüzyılda ortaya çıkan veya olgunlaşan sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler olmaları,
 - Ortak sayısı ve ciro açısından daha küçük ölçekli, teknoloji üretimine veya kullanımına daha yatkın, iletişim ve işbirliği yetisi daha güçlü kooperatifler olmaları,
 - Sosyal refahı işletmenin iç işleyişine ve dış faaliyetlerine içkin hale getiren kooperatifler olmaları,
 - Çok paydaşlı yapıya sahip olmaları ve özellikle kamu sektörüyle, toplumsal fayda için birlikte çalışma yatkınlığı olması,
 - Yerel kaynaklara, ihtiyaçlara ve iş yapış şekillerine bağlı, yerel ölçekli kooperatifler olmaları; yerelde adil, adaletli, sürdürülebilir ve dirençli sosyoekonomik düzen yaratmayı amaçlayan kooperatifler olmaları,
 - Yereldeki hedef grupları ulusal tâbiyetin ötesinde tanımlayarak mültecileri de istihdama ve/ya üretilen katma değere dahil eden işletmeler olmaları,

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

- Yerinden edilmenin önlenmesi yoluyla insani ve kalkınma müdahalelerinin programlanması konusunda uluslararası kuruluşlarla ve özelde Birleşmiş Milletler ajanslarıyla işbirliğine yatkın olmaları,
- İşletmenin çalışmalarının coğrafi kapsamını ulusal sınırların ötesine taşıyan, ulus-aşırı bir yaklaşım benimsemeleri,
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin görece daha dengeli olması,
- İhtiyaç odaklı, sorunların çözümüne yönelik faaliyet alanları belirlemiş olmaları,
- Kurucu ve ortaklarının yaş ortalamasının genç nüfus ağırlıklı olmaları,
- Mesleki örgütlenme odaklı ve sektörel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak kurulmaları,
- Emek bölüşümünün ayırt edici özelliklerden biri olması,
- Kooperatifçilik ve örgütlenme konusunda farkındalığı ve bilgisi yüksek, yetkin kişilerin kurucu olması,
- Yatay yönetim ve ortak karar alma yöntemlerini benimsemeleri,
- Kişiler arası iletişim ve etkileşimin daha yüksek olması,
- Bölgesel kalkınma hedeflerinin öncelikli olması,
- Hesap verebilirlik ve şeffaflık üzerine kurulu yönetim anlayışını benimsemeleri,
- Farklı alanda iş yapmaya açık, değişimden ve yenilikten korkmayan enerjik bireylerin olduğu yapılar olması,
- Tarımsal üretim olsa dahi katma değerli ürün üreten yapılar olması,
- Alışılmış kooperatif çalışma alanları dışında farklı sektörler üzerinden kurgulanması,
- Farklı meslek gruplarındaki profillerden ve deneyimlerden beslenen çok paydaşlı/şapkalı ortakların bulunduğu yapılar olması,
- Sivil toplum örgütlerine yakın hareket etme veya hareket etmeye yatkın olması,
- Kapitalizmin yarattığı ekosisteme alternatif yeni kurgular oluşturmaları,
- Kooperatif ve kooperatifliğin şöhretini olumlu yönde etkileyen yapılara sahip olmaları.

2. NGC'lerin ortak ihtiyaçları nelerdir?

- NGC'nin tanımının yapılması ve sosyal kooperatif tanımı ile ayrışmasının sağlanması,
- Kooperatifler hakkında ve özellikle de yeni nesil kooperatifler hakkında toplumda farkındalık artışının sağlanması,
- Yeni nesil kooperatiflerin yaygınlaşması için mentörlük ve deneyim paylaşım faaliyetleri yapılması,
- İhtiyaçlara ve amaçlara özgülenmiş mevzuat ve eylem planları,
- Daha küçük ölçekli kooperatiflerin sesinin duyulabilmesi için katılımcı yaklaşımların ana akımlaşması,
- Yerelde mülteciler ve göçmenlerin dahiliyetinin kolaylaşması için çalışma izinleri konusunda bilgi eksiğinin ve yanlış bilgilerin giderilmesi,

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

- Yüksek katma değerli üretimi mümkün kılan gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesi için uluslararası yatırım olanağı,
- Yerele bağlı küçük ölçekli kooperatiflerin, yerelliğini koruyarak küresel değer zincirlerine eklenebilmesi; böylelikle yerelde kalarak katma değeri ve/ya ölçeği büyütebilmek,
- Kağıt üstünde "kooperatif" olan ancak kooperatif ilke ve değerleriyle uyumsuz çalışan kooperatiflerin net bir şekilde ayrılması ve saptanması, bunun için standart ve normların belirlenmesi ve kooperatiflerin etkin denetimi,
- Kooperatifçilik hakkında özellikle de "Yeni Nesil Kooperatifçilik" yaklaşımı alanında eğitimlerin artırılması,
- Kooperatiflerin, mevcut projelere katılım konusunda kısıtlı olan hareket etme yetisi ve imkanlarının giderileceği bir lojistik destek mekanizması,
- Kooperatifler arası iletişimi güçlendirici platformların sayısının ve işlerliğinin artırılması,
- Ulusal ve uluslararası işbirliği alanlarının artırılması,
- Kooperatiflerle ilgili kısıtlı olan verilerin çoğaltılması, devlet kurumlarından sağlıklı veri alabilecek bir mekanizmanın inşası,
- Devlet kurumları arasında veri ve bilgi paylaşımı konusunda işbirliği oluşturan ve kurumlar arası çekişmenin önlenmesini sağlayacak bir mekanizma,
- Kooperatif ortaklarının kooperatif tüzel kişiliğinin haklarını savunmada bilgi eksikliği nedeniyle yetersiz kalmaları - Yasal sorumluluklara hakim profesyonel bir ekip ihtiyacı,
- Gelir getirici faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde yaşanan yasal sorunları giderecek bilgi kaynağının yaygınlaştırılması,
- Kooperatif ortaklarının sigortalı çalışması konusunda kurumlar arasındaki görüş ve uygulama farklılıklarının ortadan kaldırılması,
- Kooperatiflerin ürettikleri ürünlerin/hizmetlerin doğru satış kanallarına erişimini sağlayacak ulaşılabilir bir satış ağı,
- Kooperatifler arası ürün pazarlama ve satışına yönelik işbirliğinin artması,
- İlgili bakanlıkların mevzuata yönelik başlattıkları çalışmaların uzun sürmesi ve neticelendirilememesi sebebiyle daha dinamik bir karar alma mekanizması inşası,
- Kooperatifçilik alanında yapılan faaliyetler, çalışmalar, çalıştaylar vb konularda temsiliyet eksikliğinin giderilmesi,
- Kooperatiflerin çözümler olarak tanınmasını teşvik edici bir sistem ihtiyacı,
- Ekosistemin güçlendirilmesi ihtiyacı ile birlikte farklı tip paydaşların sisteme dahil edilip simbiyotik mekanizmalar kurulması ihtiyacı,
- Finansal açıdan şeffaflık konusunda kooperatiflerin kendilerine yöntemler tanımlama ihtiyacı,
- Kooperatifler arası bilgi ve tecrübe akışlarının rutin olması,
- Kooperatiflerin birbirini daha yakından tanınması ve iş birliklerini artırması,
- Kooperatiflerin mevzuattan veya karar alıcılardan nasıl bir beklentileri olduğunu net tanımlayamıyor olmasından doğan dağınık yapının giderilmesi amacıyla kooperatiflerin bir araya gelerek ortaklaşması ihtiyacı,

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

- Geçmişten gelen olumsuz kooperatif algısından ayrıştırılma ihtiyacı,
- Sosyal fayda yaratma tarafında Yeni Nesil Kooperatiflerin ortaklaşması ve bu konuda çalışma yürütmelerinin teşvik edilmesi,
- Kamu ilişkilerinin güçlenmesi,
- Sosyal odaklı girişim ekosisteminde yer alması,
- Stratejik eylem planı oluşturulması,
- Vergi muafiyetlerinin gündeme alınması,
- Yeni Nesil Kooperatiflerin oluşturacağı çerçevenin, kuracağı ağların, mevzuattaki olumlu değişimlerin başka amaçlarda olan kişilerce kurulmuş kooperatifler tarafından suistimale kapalı olacak şekilde tanımlanması (denetim mekanizması, faaliyet alanları, şeffaflık vb.)
- Deneyim aktarımlarının artırılarak kooperatif özerkliğine zarar vermeden gelişim alanının yaratılması,

3. Ortak ihtiyaçlara yanıt vermek ve bunların savunuculuğunu yapmak için nasıl bir ağ yararlı olabilir?

- Mentörlük işlevine imkan tanıyan, başarı hikayelerini yayan ve insanları kooperatifçiliğe davet ve teşvik eden,
- Dijital ortamda erişilebilir olan,
- Kooperatifler arası işbirliği evrensel ilkesinden hareketle idari konularda ve ya iş geliştirme konularında kooperatiflerin birbirlerine soru sorabildiği, destek alabildiği bir forum niteliği taşıyan,
- Uluslararası deneyim paylaşımına imkan tanıyan, Erasmus+ tipi akran paylaşımına imkan tanıyan,
- Bağlılık-gevşeklik düzeyinin tanımlı olduğu, bu düzeye bağlı olarak paydaşların/üyelerin insani ve maddi kaynak yatırımının baştan net olarak ifade edildiği, faaliyetlerinin üyelerin kendi faaliyetlerinden daha fazla zaman gerektirmediği, üyelere faydanın tanımlı olduğu,
- Kooperatiflerin birlikte çalıştıkları müşteri ve paydaşların da dahil olabildiği,
- Bir harita vasıtasıyla üyelerin faaliyetlerinin nerede, nasıl, ne zaman, kiminle yapıldığının belli olduğu,
- Diğer kalkınma kuruluşlarıyla (örn. BM ajansları) yerelde faaliyet koordinasyonuna imkan tanıyan,
- Yereldeki tüm paydaşların katkı ve temsiliyet sağlayabileceği,
- Yurtdışında faaliyet gösteren bir kooperatif ile Türkiye'de faaliyet gösteren bir kooperatifin direkt iletişimde olabileceği,
- Bilgi ve veri paylaşımının olduğu,
- İyi örneklerin paylaşılarak ilham olduğu,
- Yapılan faaliyet ve çalışmaların klasik/eski nesil kooperatiflere ilham olup onların harekete geçmesini sağlayan,

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

- Yerel farklılıkların öne çıkartılacağı,
- Yasal sorumluluklar gibi konuların dahil edildiği danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin olduğu,
- Hikayeleştiriminin de olduğu,
- Social Enterprise UK gibi yenilikçi ve dinamik,
- Ekosistemin dışındaki paydaşlarla da işbirliği imkanı sağlayan, örneğin bir eğitim kooperatifi ile bir üniversitenin iş birliği yapması gibi,
- Doğru yapının tespiti için farklı modellerle simülasyona imkan veren,
- Periyodik toplantıların düzenlendiği,
- Net bir şekilde örgütlenme planı geliştirilen,
- Ağa dahil olan kooperatifleri temsilen katılan kişilerin; diğer ortaklara tüm bilgileri eşit derece aktardığı, yaygınlaştırdığı ve onların dahiliyetini de teşvik ettiği bir ağ.

Ek 1. Çalıştayı Programı

Başlangıç Atölyesi - Gündem		
5 Temmuz 2021 (Pazartesi) 14:30 - 17:00		
14:30 - 14:35	Açış konuşması	Eda Kayadibinlioğlu , Genç İşçi Kooperatif
14:35 - 14:45	Açış konuşması	Bülent Özcan / Ceyhan Çiçek , AB İlişkiler Müdürlüğü (tbc)
14:45 - 14:55	Proje ortaklarının tanıtım ve açış konuşmaları	Gabriele Verginelli , Haliéus Ünal Örnek / Muammer Niksarlı , Türkiye Milli Kooperatifler Birliği (tbc)
14:55 - 15:05	Projenin tanıtımı	Yıldız Başaran , Genç İşçi Kooperatif
15:05 - 15:20	Açış tebliği: İtalya ve Avrupa'daki sosyal ve işçi kooperatiflerinin tarihçesinden ve evriminden ilham veren hikayeler	Diego Dutto , Direktör - Legacoop Sociali, AB Ekonomik ve Sosyal Komite Üyesi
15:20 - 15:30	Proje hakkında soru cevap	

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

15:30 - 15:40	Çevrimiçi - Kahve arası	
15:40 - 15:50	Çalışma grupları: prosedürlerin açıklanması	<i>Moderator: Berkin Safak Sener, Genç İşçi Kooperatif</i>
16:00 - 16:30	Çalışma grupları	5 çevrimiçi grup çalışması odası Sorular: <ul style="list-style-type: none">• Türkiye'deki NGC'lerin ayırt edici özellikleri nelerdir?• NGC'lerin ortak ihtiyaçları nelerdir?• Ortak ihtiyaçlara yanıt vermek ve bunların savunuculuğunu yapmak için nasıl bir ağ yararlı olabilir?
16:30 - 16:50	Grup çalışması çıktılarının paylaşılması	<i>Moderator: Berkin Safak Sener, Genç İşçi Kooperatif</i> <i>Her çalışma grubundan bir temsilci grup çalışması çıktılarını paylaşır.</i>
16:50 - 17:00	Kapanış konuşması	

genc işi kooperatif

new gen coop

SİVİL TOPLUM SEKTÖRÜ
CCOOP
CIVIL SOCIETY SECTOR

TÜRKİYE
CCOOP

Haliéus

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Ek 2. alıştay Katılımcı Listesi

Member of the European Economic and Social Committee and National Coordinato of Legacoop Sociali	Diego Dutto	T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı	Ceyhan iek
Halieus	Gabriele Verginelli	Impact Hub Istanbul	Ekin Gök
	Claudia Colabella	Herkese Gerek Platformu	Gülçin Gökçe
	Francesca Ottolenghi	İzmir SS Başka Bir Okul Mümkün Kooperatifi	Can Uçkan Yüksel
Milli Kooperatifler Birliği	Muammer Niksarlı	Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı	Kardelen D. Cazgır
	Ünal Örnek	İhtiyaç Haritası	Kemal elik
ILO, Ankara	Ayşe Turunç Kankal	ÜretkenizBiz Kooperatifi	şuna Sarıoğlu
UNHCR	Ekin Arıcı	Albatros Bilişim Kooperatifi Girişimi	Meriç Taylan
UNDP	Aslı Aygün	evreci Eczacılar Kooperatifi (EKOOP)	Eda ağında
Ankara Kalkınma Ajansı	Hande Kara	Rize Üniversitesi	Ahmet Tan
Doğu Marmara Kalkınma Ajansı	Dursun Murat Gültekin	Nilüfer Belediyesi Sosyal Girişimcilik Merkezi	Zeliha Çürüksulu
İzmir Kalkınma Ajansı	Arın Hünler	Yerli Yeşil Yeni Kooperatifi	Murad Tiryakioğlu
İpekyolu Kalkınma Ajansı	Cihan Ardili	S.S. Meryem Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	iğdem Ersoy
Sosyal Ekonomi	Aylin iğdem Köne	Zeytindalı Kadın Kooperatifi	Yağmur Koçak
Yerküre Yerel alışmalar Kooperatifi	Orkun Doğan	ToBeCoop Project	Mehmet Kutay
Genedos Koop.	Alper Akça	Uygulamalı İşbirliği Kooperatifi	Melis Türker
Tomurcuk Kooperatifi	Yasemin Güler	9 Köy Sosyal Kooperatifi	Yasemin Uluçınar
Proje Evi Kooperatifi	Esra Başak	Genç İşi Kooperatif	Berkin şafak şener

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Genç İŖi Kooperatif	<i>Eda Kayadibinlioğlu</i>	Genç İŖi Kooperatif	<i>Arda Özdöl</i>
	<i>Mustafa Emre Gözleveli</i>		<i>Levent Kahraman</i>
	<i>Metin ÖzarŖlan</i>		<i>Yıldız BaŖaran</i>

**genç iŖi
kooperatif**

**new
gen
coop**

SIVİL TOPLUM SEKTÖRÜ
new gen coop
CIVIL SOCIETY SECTOR

TÜRKİYE
coop

Haliéus

